

УДК 635.623:631.5:001.891(1-15) (292.485)

Л. В. Гойсюк

к. с.-г. н.

Подільський державний аграрно-технічний університет

НАУКОВЕ ОБГРУНТУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ КАБАЧКА В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ЗАХІДНОГО

У статті розкрито науково-обґрунтовані елементи технології вирощування товарної продукції кабачка в умовах Лісостепу Західного. Наведено результати досліджень впливу строків сівби насіння сучасних гібридів кабачка на врожайність плодів.

Проаналізовано товарність плодів та масу товарного плоду кожного гібрида залежно від строку сівби. Запропоновано найбільш ефективний гібрид, за сівби якого в третю декаду квітня врожайність збільшується на 32,8 % порівняно із загальноприйнятим строком сівби. Виявлено залежності між врожайністю і товарністю.

Ключові слова: кабачок, строк сівби, врожайність, товарність.

Постановка проблеми

Галузь овочівництва є складовою частиною загальнонаціонального продовольчого комплексу, який формує продовольчу безпеку України. Багаті на вітаміни, клітковину та мінеральні речовини овочі відіграють важливу роль у харчовому балансі людини, тим самим забезпечуючи повноцінний розвиток організму. Україна входить до перших семи країн-лідерів із валового виробництва овочевої продукції, а у перерахунку на душу населення посідає дев'яте місце у світі. При цьому варто зауважити, що генетичний потенціал вітчизняних сортів та гібридів використовується менш ніж на 50 %. Тобто Україна має значні резерви у розвитку галузі овочівництва на перспективу [8].

У свою чергу, ґрунтовий та кліматичний потенціал конкретного регіону значною мірою визначає ефективність ведення овочівництва, поширення і можливість вирощування овочевих культур і сортів, впливає на напрями

технологічних досліджень. Тому особливе місце у вирішенні завдань сучасного овочівництва займає вивчення технологічних факторів вирощування культур, зокрема строків сівби, нових сортів та гібридів як вітчизняної, так і зарубіжної селекції, що здатні забезпечити формування високого та якісного врожаю. Таким чином, дослідження їх для конкретної зони вирощування залишається наразі важливою проблемою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Для того щоб науково обґрунтовано провести найбільш раціональний вибір технології вирощування гарбузових культур, необхідно в конкретних умовах оцінити і порівняти різні варіанти операцій, які викликають ті чи інші наслідки [9].

Одним із шляхів підвищення врожайності всіх овочевих культур є забезпечення дружніх сходів, рівномірно розміщених по поверхні поля [1]. Таку дружність сходів можуть забезпечити оптимальні строки сівби. Кабачок відноситься до теплолюбних культур [2]. Його насіння проростає за температури ґрунту не нижче 11–13 °С. Мінімальна температура, що не порушує росту 12–15 °С, і хоча рослини витримують короткочасне зниження температури до 10 °С, заморозків вони не люблять [4]. У середній смузі сівбу кабачка сухим насінням проводять з 20 травня до 5 червня, залежно від погодних умов та готовності ділянки. В інших регіонах висівають з таким розрахунком, щоб сходи з'явилися після того як остаточно мине загроза поворотних заморозків [6]. Кращими строками сівби насіння кабачків у лісостепових районах слід вважати 20–25 квітня [7]. За даними Лимаря А. О. та інших [3] найпізніший строк сівби кабачків в умовах півдня України можливий за отримання якісного врожаю – 1 липня.

Оскільки дослідження кабачків за різними строками сівби в умовах Лісостепу Західного не проводилися, актуальним залишається завдання вивчення цієї проблеми.

Мета, завдання та методика досліджень

Дослідження проводилися на дослідному полі Подільського державного аграрно-технічного університету впродовж 2010–2012 рр. відповідно до «Методики дослідної справи в овочівництві і баштанництві» [5]. Ґрунт – лучно-чорноземний на лесоподібному важкому суглинку. В орному шарі (0–30 см) міститься гумусу 4,38–4,51 %, рН – 7,0. Підґрунтові води залягають на глибині 230 см.

Польовий дослід закладено за двофакторною схемою в чотирикратному повторенні. За фактор А було прийнято гібриди Мостра F₁, Санграм F₁ та Кавілі F₁; фактором В слугували строки сівби: друга декада квітня, третя декада квітня, перша декада травня, друга декада травня. За контроль прийнято варіант, в якому насіння гібридів кабачка висівали в I декаді травня. Схема розміщення рослин 70х70 см. Збір врожаю проводили вручну, у фазі технічної стиглості двічі на тиждень. Загальний урожай сортували згідно з вимогами ДСТ України 318–91 «Кабачки свіжі. Технічні умови».

Результати досліджень

За результатами досліджень встановлено (табл. 1), що строки сівби насіння гібридів кабачка суттєво впливали на ріст і розвиток рослин та врожайність і товарність плодів-зеленців. Так, найвища врожайність плодів цієї овочевої рослини була відмічена у гібрида Сангрум F₁ за сівби насіння в третій декаді квітня і складала 107,7 т/га, що на 26,6 т/га більше за контроль.

Приріст урожаю при цьому дорівнював 32,8 %. Товарність плодів становила 99,1 %. Причиною цього були найбільш сприятливі умови для росту і розвитку рослин, тобто за сівби в третій декаді квітня в умовах Лісостепу Західного насіння гібридів кабачка потрапило в достатньо прогрітий та зволожений ґрунт, що, в свою чергу, сформувало дружні сходи і у подальшому забезпечило високий врожай, вплинуло на товарність та масу плоду.

Таблиця 1. Урожайність і товарність плодів кабачка залежно від строків сівби, середнє за 2010–2012 рр.

Гібрид (фактор А)	Строк сівби (фактор В)	Врожайність, т/га	Приріст врожаю		Маса товарного плоду, г	Товарність, %
			т/га	%		
Мостра F ₁	II декада квітня	94,8	20,4	27,4	546,4	98,4
	III декада квітня	98,2	23,8	31,9	568,6	99,0
	I декада травня (к)	74,4	–	–	544,3	98,2
	II декада травня	70,0	-4,4	-5,9	530,1	97,4
Сангрум F ₁	II декада квітня	100,4	19,3	23,8	567,7	98,7
	III декада квітня	107,7	26,6	32,8	588,6	99,1
	I декада травня (к)	81,1	–	–	540,3	98,9
	II декада травня	72,6	-8,5	-10,5	511,9	97,0
Кавілі F ₁	II декада квітня	87,7	16,9	23,9	512,4	97,8
	III декада квітня	91,4	20,6	29,1	531,0	98,1
	I декада травня (к)	70,8	–	–	537,7	96,7
	II декада травня	67,1	-3,7	-5,2	470,8	95,5
НІР _{0,05} , т/га 2010 р. А – 1,36; В – 1,57; АВ – 2,73; 2011 р. А – 1,14; В – 1,32; АВ – 2,29; 2012 р. А – 0,54; В – 0,62; АВ – 1,07.						

За сівби насіння кабачка в другій декаді травня врожайність досліджуваних гібридів була меншою і відповідно складала для гібрида Мостра F₁ – 70,0 т/га, Сангрум F₁ – 72,6 т/га та Кавілі F₁ – 67,1 т/га. Слід зазначити, що і маса товарного плоду зменшувалася. Так, найменша маса плоду – 470,8 г була встановлена за сівби насіння гібрида Кавілі F₁ у другій декаді травня, що на 66,9 г менше за контроль.

Товарність плодів досліджуваних гібридів кабачка за ранніх строків сівби (друга-третья декади квітня) була найвищою і становила – 97,8–99,1 %; найменший цей показник був обумовлений пізнім строком сівби (друга декада травня) – 95,5–97,0 %.

На основі одержаних результатів досліджень також було встановлено залежність урожайності кабачка від товарності плодів (рис. 1).

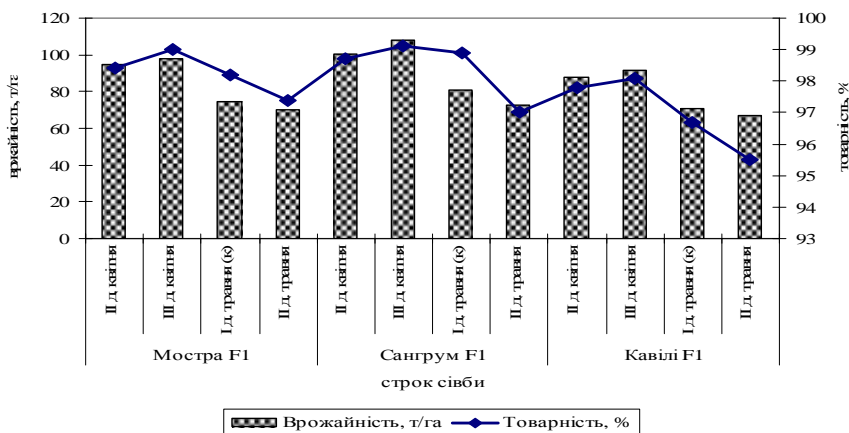

Рис. 1. Залежність врожайності кабачка від товарності плодів, середнє за 2010–2012 рр.

У результаті розрахунків між врожайністю і товарністю плодів було встановлено кореляційну залежність і визначено тісноту зв'язку. Так, у гібрида Мостра F₁ коефіцієнт кореляції дорівнював $r = 0,87$; гібрида Сангрум F₁ – $r = 0,75$ і в гібрида Кавілі F₁ – $r = 0,95$. Таким чином, визначено, що врожайність гібридів кабачка перебувала в сильному зв'язку з товарністю плодів. Разом з тим, зв'язок між корелюючими ознаками був прямий.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Результати проведених досліджень свідчать про те, що сівба насіння кабачків в умовах Лісостепу Західного в третій декаді квітня забезпечує суттєве підвищення їхньої врожайності. Найкращі умови для формування стабільного врожаю кабачків створюються за сівби гібрида Сангрум F₁ у третій декаді квітня, коли врожайність досягає рівня 107,7 т/га, а товарність плодів дорівнює 99,1 %.

Перспективами подальших досліджень є вивчення більш широкого спектра сортів і гібридів кабачка.

Література

---

1. Бакум М. В. Результати порівняльних польових досліджень способів сівби насіння овочевих культур [Електронний ресурс] / М. В. Бакум, Д. А. Яцук. – Режим доступу: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_135/57.pdf.
  2. Барабаш О. Ю. Потенційні можливості овочівництва в Україні / О. Ю. Барабаш, І. І. Думич // Вісн. аграр. науки. – 2011. – № 2. – С. 17–19.
  3. Бахчевые культуры / А. О. Лымарь, А. Я. Кащеев, В. П. Диденко [и др.] ; под ред. А. О. Лымаря. – К. : Аграр. наука, 2000. – 330 с.
  4. Выращивание кабачков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://plantato.ru/rastenievodstvo/bakhcha/525-vyraschivanie-kabachkov.html>.
  5. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві / за ред. Г. Л. Бондаренка, К. І. Яковенка. – [3-є вид.]. – Х. : Основа, 2001. – 369 с.
  6. Особенности выращивания кабачка для реализации [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fermer.ru/sovet/rastenievodstvo/34639>.
  7. Пальчевський В. І. Баштанні кормові культури (кавуни, гарбузи, кабачки) / В. І. Пальчевський. – К. : Держсільгоспвидав УРСР, 1955. – 25 с.
  8. Сухий П. О. Сучасний стан та перспективи розвитку овочівництва в Україні / П. О. Сухий, М. Д. Заячук // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Сер. Географические науки. – 2012. – Т. 25 (64), № 3. – С. 38–48.
  9. Цепляев А. Н. Выбор технологий при возделывании бахчевых культур / А. Н. Цепляев, М. Н. Шапров, В. Г. Абезин // Аграрна наука. – 2002. – № 12. – С. 11–13.
-
-